

Конькова Т.І., кандидат педагогічних наук, доцент,
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ НА ЗАСАДАХ ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті висвітлюються особливості поетапної підготовки студентів-вчителів факультету фізичної культури заочної форми навчання до формування здорового способу життя школярів на засадах особистісно зорієнтованої освіти.

Ключові слова: здоровий спосіб життя, особистісно зорієнтована освіта, технології, методичне об'єднання, інновації, професійна компетентність.

Актуальність. Особистісно зорієнтована педагогіка сучасності ставить перед учителем вимогу звільнитись від авторитарних установок, бачити в кожному учневі неповторну індивідуальність. Його думки, почуття і дії мають бути звернені до учня, його внутрішнього світу. Сучасній школі потрібен педагог, підготовлений за новітніми технологіями.

У зв'язку з цим виникла необхідність у соціальному попиті на вчителя, який не тільки опанував би стереотипними прийомами педагогічної професії, але й виявився б спроможним до інноваційної професійної діяльності.

Предметом ілюстративного матеріалу взятий досвід вчителя фізичної культури. У процесі анкетування студентів-вчителів фізичної культури, які вступили на перший курс заочної форми навчання у вуз, з'ясувався низький рівень їхньої мотиваційної, теоретико-методологічної та практичної підготовки до формування здорового способу життя школярів на засадах особистісно зорієнтованої освіти, воєнні сучасним вчителем теоретичних і технологічних засад особистісно зорієнтованого навчання і виховання, що в кінцевому результаті має зруйнувати сформовані на основі попереднього професійного досвіду стереотипи діяльності педагога, які базувались на суб'єктно-об'єктному авторитарному підході.

Все це обумовлює відхід від універсальних педагогічних технологій та заміну їх надбаннями сучасної педагогічної науки і практики, яка базуються на максимальному врахуванні задатків, нахилів, інтересів дитини тощо.

На лекціях, практичних, лабораторних заняттях ми апелюємо до досвіду методичних об'єднань вчителів фізичної культури ЗНЗ №№ 7 і 17 м. Кам'янця-Подільського, які працюють за технологіями особистісно зорієнтованої педагогічної парадигми з метою ефективного розвитку і формування особистості учня, збереження його здоров'я як основної цінності і опираються на теоретичні засади дослідниці Г.Ю.Кравченко [4].

Вдамося до системи роботи колективів вчителів фізичної культури, концентрація зусиль яких зосереджена на науково-методичній проблемі «Формування здорового способу життя школярів вчителями фізичної культури на засадах особистісно зорієнтованої освіти». Перед ними постали конкретні вимоги щодо її розв'язання:

- робота над єдиною науково-методичною темою повинна здійснюватись на основі науково-обґрунтованої програми;
- робота над єдиною науково-методичною темою повинна ґрунтуватися на основі суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин;
- у процесі опрацювання єдиної науково-методичної теми вчителі повинні опиратися на новітні інформації.

Дослідження передбачало виділення трьох етапів: підготовчого, потім основного – робота у творчій групі і на завершення – освоєння освітніх інновацій на заняттях методичних об'єднань.

Охарактеризуємо особливості поетапної організації роботи вчителів.

Мета підготовчого етапу – виявлення ускладнень, які виникають у вчителів фізичної культури при впровадженні ідей особистісно зорієнтованого навчання і виховання у процес формування здорового способу життя школярів та визначення змісту, методів і форм роботи, за допомогою яких можна було б ці недоліки усунути.

Аналіз результатів анкетування вчителів фізичної культури дає підстави виявити фактори, які нерідко спричиняють труднощі реалізації програми:

- невизначеність критеріїв оцінки рівня готовності педагогічних працівників до впровадження ідей нової гуманістичної парадигми;
- відсутність науково-методичного і матеріально-технічного забезпечення процесу впровадження особистісно зорієнтованого навчання і виховання;
- недостатній рівень професійної компетентності керівників методичних об'єднань, учителів фізичної культури у галузі педагогічної інноватики, педагогічної технології, гуманістичної педагогіки тощо.

Узагальнення отриманих даних обумовило необхідність розробки й впровадження у практику роботи методичних об'єднань учителів фізичної культури такої методики, яка була б спрямована на освоєння і реалізацію гуманістичної парадигми.

З метою організації роботи учасників методичних об'єднань за напрямом «Формування здорового способу життя школярів в системі особистісно зорієнтованої освіти» ними було організовано творчу групу на принципі добровільності, її метою стало підвищення професійної компетентності й вирішення педагогічних проблем. Доцільність створення такої групи обумовлена ще й тим, що педагогічним колективам ЗНЗ було важко у стислі терміни перебудувати власну організаційно-педагогічну діяльність у напрямі освітньої інновації.

Творча група визначила і чітко сформулювала свої завдання:

- накопичення перспективного досвіду щодо зазначеної проблеми;
- поширення набутого досвіду, його демонстрація широкому колу педагогічних працівників в галузі фізичної культури і спорту.

При цьому творча група не повинна була дублювати роботу шкільного методичного кабінету чи методичного об'єднання. Її члени ставали ініціаторами коректного впровадження ідей Г.Ю.Кравченко у поєднанні із власними у шкільну практику.

Узагальнення сказаного дозволило подати студентам схему діяльності творчої групи таким чином:

- вивчення теоретичних засад розв'язання визначеної проблеми;
- ознайомлення з масовим і перспективним досвідом, накопиченим у педагогічній практиці;
- обмін думками з проблеми, розробка своїх моделей, схем, рекомендацій щодо їх запровадження;

– експериментальна апробація програми, накопичення перспективного досвіду у зазначеному вище напрямі;

– презентація набутого досвіду широкому колу педагогічних працівників.

Із цієї схеми випливали такі основні завдання, які вирішувалися у процесі становлення учасників творчих груп як суб'єктів освітніх нововведень, зокрема:

– розвиток у вчителів позитивного ставлення до інновації та створення умов для прийняття освітянами їх цілей як особистісно значимих;

– створення умов для професійного саморозвитку вчителів, опанування ними методології, теорії і технології освітньої інновації.

Студенти мають сприйняти, зрозуміти, осмислити, що системоутворюючим компонентом підготовки вчителя до формування здорового способу життя школярів на засадах особистісно зорієнтованої педагогіки є їх гуманістична спрямованість на учня. Суть мотиваційної установки полягає у тому, щоб вона характеризувалася як психологічна готовність до реалізації задуму і пов'язувалась із створенням нового, оригінального в процесі фізичного виховання школярів. Мотиваційна установка мобілізує сили, енергію і здійснюється шляхом зосередження уваги на інтересах вихованців, гуманному ставленні до них, на визнанні за ними права бути особистостями, прагненні до співпраці з ними.

При розробці навчальної програми варто виокремити основні етапи освоєння і впровадження учасниками творчої групи технології особистісно зорієнтованої освіти. При цьому під етапом освоєння інновації розуміється логічно завершений відрізок інноваційного навчання, який характеризується чіткими цільовими установками, певним предметним змістом, конкретним дидактичним забезпеченням та відображає відповідний рівень освоєння педагогічної інновації.

Залежно від завдань, які вирішувались на означеному етапі освоєння учасниками творчої групи освітнього нововведення, було розроблено комплекси навчально-педагогічних завдань, що містили в собі цілісний характер процесу навчання освітнім технологіям (див. табл. 1).

Таблиця 1

Етапи освоєння технології особистісно зорієнтованого навчання і виховання

Етапи роботи	Основні завдання етапу	Форма науково-методичної роботи
1	2	3
Пропедевтичний	Виявлення переваг гуманістичної педагогіки над педагогікою авторитарною. Озброєння теоретичними знаннями щодо впровадження педагогічної інновації. Освоєння вчителем фізичної культури технологій нововведень	Засідання творчої групи, методичні наради, семінари, диспут, самоосвіта, розв'язання задач
Змістовий	Прийняття учасниками творчої групи цілей освітніх нововведень як особистісно значущих. Набуття досвіду застосування педагогічних нововведень із врахуванням реалій шкільної практики	Засідання творчої групи, методичні наради, семінари, диспут, самоосвіта, розв'язання задач
Моделюючий	Моделювання відповідного навчально-виховного процесу. Забезпечення способу життя школярів на засадах особистісно зорієнтованої освіти	Засідання творчої групи, методичні наради, семінари, самоосвіта, підготовка студентів до розв'язання задач, ділові формування здорових ігор, естафета перспективного досвіду

Як бачимо, на першому, пропедевтичному етапі відповідно до його основних завдань (виявлення переваг гуманістичної педагогіки над педагогікою авторитарною, формування позитивного ставлення до нововведення, озброєння теоретичними знаннями щодо педагогічної інновації, освоєння вчителями фізичної культури технологій нововведень) застосовувались такі навчально-пізнавальні завдання:

- репродуктивні, які базуються на зіставленні традиційного та особистісно зорієнтованого підходу до учнів у процесі формування здорового способу життя школярів;

- варіативні, які сконцентровані на виборі найбільш ефективного шляху здійснення інноваційної діяльності із числа запропонованих;

- творчі, які ґрунтуються на конструюванні особистого варіанту педагогічних впливів і які відповідали б ідеям впроваджуваного нововведення.

На другому змістовому етапі відповідно до його завдань (прийняття учасниками творчої групи цілей освітніх нововведень як особистісно значимих, набуття досвіду застосування педагогічних нововведень із врахуванням реалій шкільної практики) використовувались як навчально-пізнавальні, репродуктивні, варіативні і творчі, так і навчально-проблемні завдання.

Робота творчої групи зосереджувалась на розв'язанні навчально-проблемних завдань:

- практичних, пов'язаних із виявленням різних елементів педагогічного нововведення в ході безпосереднього спостереження за процесом формування здорового способу життя школярів у школі;

- комбінованих, пов'язаних із описом та теоретичним узагальненням накопиченого фактичного матеріалу щодо впровадження нововведення в практику роботи вчителів фізичної культури.

На третьому, моделюючому етапі, вчителями фізичної культури була розроблена технологія впровадження інновації у власну практику. До завдань цього етапу також було віднесено формування в учасників творчої групи готовності до впровадження нововведення, а також до презентації цього перспективного досвіду перед учасниками внутрішньошкільного методичного об'єднання вчителів фізичної культури.

З цією метою розв'язувались такі навчально-моделюючі завдання:

- конструктивні, які засновані на створенні технології впровадження педагогічної інновації;

- адаптивні – на пристосуванні розробленої технології відповідно до індивідуального професійного стилю вчителя;

- дидактичні, спрямовані на моделювання навчального процесу в контексті впроваджуваного нововведення;

- комплексні - на моделювання цілісного навчально-виховного процесу.

Отже, кожному етапу засвоєння педагогічної інновації відповідали свої навчально-педагогічні завдання, визначені в процесі дослідно-експериментальної роботи.

Поширення набутого досвіду, його демонстрація членами творчої групи здійснювались на методичних об'єднаннях учителів фізичної культури у такій послідовності:

- ознайомлення учителів з теоретико-методологічними підвалинами нововведення, яке впроваджується;

– донесення до вчителів науково-методичного об'єднання новітніх наукових технологій;

– передача досвіду у формі серії відкритих уроків, позакласних виховних заходів;

– проведення семінарів, конференцій, практикумів, співбесід, імітаційних ігор, організація консультування, виставок тощо;

– оволодіння технологіями особистісно зорієнтованого навчання і виховання, життя, спрямованими на формування здорового способу школярів.

При цьому відбувалась трансформація набутих знань, умінь і навичок творчих груп у роботу методичних об'єднань вчителів фізичної культури.

Узагальнюючи сказане, відмітимо, що оволодіння і використання технологій особистісно зорієнтованого навчання і виховання при формуванні здорового способу життя школярів призведе до суттєвих змін у педагогічній діяльності вчителя, який стане організатором навчання, компетентним консультантом і помічником, посередником між учнем, учнівським колективом у цілому та засобами інформації, а учень отримає можливість стати особистістю, неповторною індивідуальністю, здатною до саморозвитку, самовираження.

Список використаних джерел

1. Автономова О.О. Развитие передового опыта в общеобразовательных школах Украины в 1990-2000 гг. – К., 1994. – 98 с.
2. Андриади А.П. Воспитание личности и особенности ее воспитания в процессе занятий физической культурой и спортом. – М., 1998. – 302 с.
3. Загвязинский В.А. Педагогическое творчество учителя. – М., 1997. – 111 с.
4. Кравченко Г.Ю. Освоение учителями начальной школы педагогических инноваций в условиях внутришкольной научно-методической работы. – К., 2003. – 232 с.
5. Кроте Ангеловски. Учителя и инновации. – М., 1999. – 158 с.
6. Кузьмина Н.В. Структура и механизмы творческой деятельности. – К., 1990. – 101 с.
7. Пономарев Я.А. Психология творчества и педагогика. – М., 1998. – 112 с.
8. Сучасні педагогічні технології. Навчально-методичний посібник /Автор-укладач Е.І.Федорчук. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2006. – 212 с.

The article deals with the peculiarities of a grade preparation of part-time students to formation of healthy way of life at pupils based on individually orientated education.

Key words: healthy way of life, individually orientated education, techniques, methodical council, Professional competence.

Отримано 10.10.2008 р.